Archived at https://orgprints.org/15153

Ansvaret for sikre fødevarer

Af Tove Christensen, PhD, Fødevareøkonomisk Institut, København Universitet

Kan efterspørgslen efter henholdsvis økologi og fødevaresikkerhed kaldes politisk forbrug – eller er det snarere tværtimod?

Det går godt for det økologiske marked i disse tider. Mange forbrugere er villige til at betale en merpris for økologiske produkter. Det går knap så godt med at få forbrugere til at betale for at få sikre fødevarer – i hvert fald ikke hvis man ser på de danske markeder for fx Salmonella – og Campylobacterfrie kødprodukter. Vi har kigget lidt nærmere på forskelle og ligheder mellem økologiske produkter og produkter, der markedsføres som sikre.

Både økologi og fødevaresikkerhed kan karakteriseres som tillidsbaserede egenskaber, dvs. noget der ikke kan tages og føles på i selve produktet. Det er egenskaber, som forbrugerne kun kan inddrage i deres fødevarevalg, hvis de kommunikeres til forbrugeren via information eller mærkning. Alternativt til den markedsbaserede løsning kan man via lovgivningen kræve, at varerne er fuldkommen sikre. En tillokkende – måske dyr – affære, men det er en anden og længere historie.

Information og betalingsvilje

Hvis forbrugere skal kunne forventes at betale for fødevaresikkerhed, skal de vide, at de får et sikkert produkt og at det sikre produkt er tilgængeligt. Det kræver også, at forbrugerne er villige til at betale en tilstrækkelig høj merpris for fx Salmonellafrie koteletter eller Campylobacterfrie kyllingestykker. Og er de nu det?

Viden om forbrugernes holdninger og adfærd kan opnås gennem forbrugerundersøgelser. Disse viser, at forbrugerne er villige til at betale en merpris, der ligger over det, der observeres på markedet. En stor del af afstanden fra spørgeskema til køledisk skyldes spørgeskemaers hypotetiske natur. Afstanden er langt større i forbindelse med sikre fødevarer, end for økologiske produkter, måske fordi der er forskellige forventninger til økologi og fødevaresikkerhed. Flere undersøgelser viser, at folk regner med, at fødevarerne i de danske butikker er sikre, men nok ikke at alle varer i butikkerne er økologiske.

Ikke mit ansvar

I en spørgeskemaundersøgelse i 2007 spurgte vi 2600 danskere om deres holdning til fordeling af ansvar for fødevaresikkerhed. Næsten to-tredjedele af respondenterne mente, at det primære ansvar for fødevaresikkerhed bør ligge hos myndighederne (61 %) og til dels industrien (32 %) – mens de resterende 7 % blev fordelt på landmanden, forbrugeren, detailhandlen eller ved ikke. Til sammenligning mente kun ca. 30 %, at det primære ansvar for miljøvenlig produktion og dyrevelfærd ligger hos det offentlige.

Politisk forbrug?

Vore resultater tyder på, at der ikke er meget politisk forbrug over efterspørgslen efter sikre fødevarer, snarere tværtimod. Flertallet i befolkningen synes ikke, at det er forbrugerens ansvar, at skulle vælge mellem sikre og usikre fødevarevarianter – men at det er det offentliges ansvar at garantere den sikre variant. Vi står derfor overfor et dilemma, idet forbrugere tillægger fødevaresikkerhed en værdi, men at de grundlæggende mener, at dets tilvejebringelse er det offentliges ansvar. Groft sagt kan problemet løses på to måder – enten gør man noget ved folks forventninger eller man ændrer forudsætningerne, så forventningerne opfyldes.

Denne klumme blev bragt d. 13. juni 2008 i Økologisk Jordbrug nr. 411.